

MAKTABGACHA, UMUMIY O'RTA, O'RTA MAXSUS VA OLIY TA'LIMNING  
INTEGRATSIYASI VA PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR

Xallokova Maksudaxon Ergashevna

*FDU, Pedagogika-psixologiya va san'atshunoslik fakulteti, maktabgacha ta'lim kafedrası dotsenti,  
pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)*

**Annotatsiya:** Maqolada ta'lim tizimining maktabgacha, umumiy o'rta, o'rta maxsus va oliy ta'lim bo'g'inlari o'rtasidagi integratsiyaning mazmuni, zarurati, pedagogik va texnologik asoslari ilmiy tahlil qilinadi. Ta'lim jarayoniga raqamli texnologiyalarni joriy etish, kompetensiyaviy yondashuv, STEAM, loyihaviy ta'lim kabi texnologiyalar orqali uzluksizlikni ta'minlash mexanizmlari asoslab beriladi.

**Kalit so'zlar:** integratsiya, uzluksiz ta'lim, kompetensiya, innovatsion texnologiya, STEAM, pedagogik jarayon.

ИНТЕГРАЦИЯ ДОШКОЛЬНОГО, ОБЩЕСРЕДНЕГО, СРЕДНЕГО  
СПЕЦИАЛИЗИРОВАННОГО И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ И ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ  
ТЕХНОЛОГИИ

Халлокова Максудахон Эргашевна

*ФГУ, Факультет педагогики-психологии и искусствоведения, доцент кафедры  
дошкольного образования, доктор философии педагогических наук (PhD)*

**Аннотация:** В статье научно анализируются содержание, необходимость, педагогические и технологические основы интеграции дошкольного, общесреднего, среднего специализированного и высшего образований в системе образования. Обоснованы механизмы обеспечения преемственности посредством технологий, таких как внедрение цифровых технологий в образовательный процесс, компетентностный подход, STEAM и проектное образование.

**Ключевые слова:** интеграция, непрерывное образование, компетентность, инновационные технологии, STEAM, педагогический процесс.

INTEGRATION OF PRESCHOOL, GENERAL SECONDARY, SECONDARY  
SPECIALIZED AND HIGHER EDUCATION AND PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES

Khallokova Maksudakhon Ergashevna

*FSU, Faculty of Pedagogy-Psychology and Art History, Associate Professor of the Department of  
Preschool Education, Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD)*

**Annotation:** The article scientifically analyzes the content, necessity, pedagogical and technological foundations of integration between preschool, general secondary, secondary specialized and higher education

branches of the education system. The mechanisms for ensuring continuity through technologies such as the introduction of digital technologies into the educational process, a competency-based approach, STEAM, and project-based education are substantiated.

**Keywords:** integration, continuous education, competency, innovative technology, STEAM, pedagogical process.

## KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimi o'zining ko'p bosqichli va uzluksiz tuzilishi bilan ajralib turadi. Maktabgacha ta'limdan boshlab oliy ta'limgacha bo'lgan jarayon bir-biri bilan bog'langan yagona tizimni tashkil etadi. Ta'lim bosqichlari o'rtasida izchillik bo'lmaganda o'quvchi shaxsining intellektual, ijtimoiy va kasbiy shakllanishida uzilishlar paydo bo'ladi. Shu sababli integratsiya masalasi bugungi kunda davlat siyosati darajasida belgilab berilgan. Ta'lim integratsiyasi – o'quv mazmuni, shakl, metodlar va texnologiyalarning uzviy bog'lanishini, bosqichma-bosqich murakkablashuvini anglatadi. Bu esa ta'lim sifati va samaradorligini belgilovchi asosiy omillardan biridir<sup>2</sup>.

Ta'lim bosqichlari o'rtasidagi integratsiyaning nazariy asoslari:

Integratsiya tushunchasi va uning ta'limdagi o'rni.

Integratsiya lotincha “integratio” – “bir butunlikka keltirish” ma'nosini beradi. Ta'lim jarayonida integratsiya o'quvchi shaxsini rivojlantirishga xizmat qiluvchi barcha komponentlarning uyg'un ishlashi demakdir<sup>3</sup>. Integratsiya quyidagi jihatlarni o'z ichiga oladi: mazmuniy integratsiya –fanlararo bog'liqlik; metodik integratsiya — o'qitish metodlarining uyg'unlashuvi; diagnostik integratsiya — baholash mezonlarining yagona tizimi; texnologik integratsiya — uzluksiz o'qitish texnologiyalari.

Uzluksiz ta'lim tizimi. Uzluksiz ta'lim konsepsiyasiga ko'ra, shaxsning bilim olishi butun umri davomida davom etishi lozim<sup>4</sup>. O'zbekiston Respublikasining “Ta'lim to'g'risida”gi Qonunida ham ta'limning bosqichma-bosqichligi va uzviyligi alohida ta'kidlangan<sup>5</sup>. Uzluksiz ta'limning asosiy tamoyillari: izchillik; rivojlanish mantig'i; bosqichlararo moslik; shaxsga yo'naltirilganlik; innovatsiyaviy ochiqlik.

Maktabgacha ta'limning uzluksiz tizimdagi o'rni. Erta rivojlanish bosqichining ahamiyati. Neyropsixologik tadqiqotlarga ko'ra, bolaning 3–6 yosh oralig'ida intellektual rivojlanishining 60–70 foizi shakllanadi<sup>6</sup>. Shu bois maktabgacha ta'lim uzluksiz ta'limning poydevori sanaladi.

Maktabga tayyorlov va integratsiya. Maktabgacha ta'lim va umumiy o'rta ta'lim o'rtasidagi integratsiya quyidagi yo'nalishlarda amalga oshiriladi: maktabga tayyorlov dasturlari; maktab bilan hamkorlik mashg'ulotlari; STEAM elementlarini joriy qilish;

kompetensiyaviy tayyorlov (nutq, mantiqiy fikrlash, ijtimoiy kompetensiyalar).

Maktabgacha ta'lim Vygotskiyning “yaqin rivojlanish zonasi” haqidagi nazariyasiga asoslanib, bolaning keyingi bosqichdagi rivojlanishiga tayanch vazifasini bajaradi<sup>7</sup>.

Umumiy o'rta ta'lim bosqichining roli. O'quv dasturlari integratsiyasi. Umumiy o'rta ta'lim o'quvchining keyingi ta'lim bosqichlariga psixologik va bilim jihatidan tayyor

bo'lishini ta'minlaydi. Hozirgi ta'limda: fanlararo integratsiya; kompetensiyaviy yondashuv; loyihaviy va muammoli o'qitish texnologiyalari qo'llanadi<sup>8</sup>.

Raqamli ta'lim muhiti. Raqamli ta'lim muhitining shakllanishi integratsiyaning zamonaviy shaklidir: elektron darsliklar, onlayn platformalar, sun'iy intellekt asosida ta'lim monitoring, raqamli portfoliolar.

Dunyo bo'yicha ta'limning raqamli ekotizimga o'tishi OECD tomonidan belgilangan ustuvor yo'nalishlar qatoriga kiradi<sup>9</sup>. O'rta maxsus ta'lim va oliy ta'lim o'rtasidagi uzviylik. Kasbiy yo'naltirish. O'rta maxsus ta'lim umumta'lim va oliy ta'lim o'rtasidagi muhim o'tish bosqichidir. Bu bosqichda: kasbiy kompetensiyalar shakllantiriladi, dual ta'lim modellari qo'llanadi, amaliyotga yo'naltirilgan dasturlar joriy etiladi<sup>10</sup>.

Oliy ta'limga integratsiya mexanizmlari. Oliy ta'lim bilan integratsiya quyidagilar orqali kuchayadi: kredit-modul tizimining mosligi, kollej va litseylarda oliy ta'limga tayyorlov modullarini joriy etish, qo'shma seminar va master-klasslar, ilmiy loyihalarda hamkorlik.

Oliy ta'limning integratsiyadagi strategik o'rni. Innovatsion ta'lim modeli

Oliy ta'lim jamiyatning innovatsion rivojlanishida yetakchi bo'g'in bo'lib, ilmiy-pedagogik integratsiya jarayonining markazida turadi. Bu bosqichda: ta'lim-fan-ishlab chiqarish uchligi, innovatsion texnoparklar, startaplar va tadqiqot markazlari faoliyati katta ahamiyatga ega<sup>11</sup>. Pedagogik kadrlar tayyorlashning uzluksizligi. Pedagog kadrlar tayyorlashda: mutaxassisning kompetensiyalar xaritasi, amaliyot tizimi, reflektiv faoliyat, raqamli pedagogika konsepsiyalari muhim ahamiyat kasb etadi<sup>12</sup>. Integratsiyani kuchaytiruvchi zamonaviy pedagogik texnologiyalar. Pedagogik texnologiyalar tasnifi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar: interfaol metodlar, loyihaviy ta'lim, muammoli o'qitish, STEAM, ag'darilgan sinf modeli, gamifikatsiya usullari<sup>13</sup>.

Integratsiyaga xizmat qiluvchi texnologiyalar. Integratsiyani kuchaytiruvchi mexanizmlar: Modulli ta'lim – bosqichlararo moslikni ta'minlaydi. Elektron portfoliolar – o'quvchi taraqqiyotini kuzatadi. Mentorlik tizimi – maktab-kollej-universitet hamkorligini kuchaytiradi. Dual ta'lim – ishlab chiqarish bilan integratsiya.

Raqamli monitoring – ta'lim sifatini nazorat qiladi. Integratsiyaning kutilayotgan natijalari.

Ta'lim bosqichlari uzviy bog'langanda, ta'lim sifati oshadi, o'quvchilarning kompetensiyalari izchil shakllanadi, kasbiy yo'nalishda aniqlik paydo bo'ladi, jamiyat uchun zarur kadrlar tez va sifatli tayyorlanadi, raqamli savodxonlik darajasi oshadi.

Xulosa

Ta'lim tizimi bo'g'inlarining integratsiyasi – uzluksiz ta'lim konsepsiyasining asosiy sharti hisoblanadi.

Maktabgacha ta'limdan oliy ta'limgacha bo'lgan izchillik: o'quvchi shaxsining har tomonlama rivojlanishini, kompetensiyalarni bosqichma-bosqich shakllanishini, innovatsion pedagogik texnologiyalarni samarali qo'llashni, ta'lim sifatining oshishini ta'minlaydi.

Bugungi globallashuv davrida ta'lim integratsiyasi jamiyat taraqqiyotining asosiy omilidir.

**FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:**

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-4884-son qarori. "Ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish strategiyasi". — Toshkent, 2020.
2. Hasanboev J. va boshq. Pedagogika nazariyasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2019.
3. Zimnyaya I.A. Pedagogik integratsiya nazariyasi. — Moskva, 2017.
4. UNESCO. Lifelong Learning Concept and Principles. Paris, 2015.
5. "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun. O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi, 2020.
6. Bruner J. Child Development and Learning Theory. — New York, 2014.
7. Vygotskiy L.S. Pedagogik psixologiya. — Moskva: Piter, 2018.
8. Mavlonova R., Rahmonqulova N. Pedagogik texnologiyalar. – Toshkent, 2021.
9. OECD. Education in the Digital Age. Paris, 2022.
10. Dual Education Model. German Federal Ministry of Education Report, 2021.
11. Clark B. The Higher Education System: Academic Organization in Cross-National Perspective. – California, 2013.
12. Sayfullayeva R., Xolmatova D. Raqamli pedagogika asoslari. – Toshkent, 2022.
13. Johnson L. Modern Teaching Technologies. — London, 2020.